

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 28/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys Lissabonin strategias- ta kasvun ja työllisyyden parantamiseksi — Suomen kansallinen toimintaohjelma 2005— 2008

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 21 päivänä lokakuuta 2005 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen Lissabonin strategiasta kasvun ja työllisyyden parantamiseksi — Suomen kansallinen toimintaohjelma 2005—2008 (E 88/2005 vp) hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Antti Romppanen, valtiovarainministeriö
- aluekehitysjohtaja Veijo Kavonius, sisäasiainministeriö
- rakennerahastopäällikkö Merja Niemi, opetusministeriö
- ylitarkastaja Sirpa Karjalainen, maa- ja metsätalousministeriö

- aluekehitysjohtaja Matti Pietarinen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- neuvotteleva virkamies Varpu Weijola, työministeriö
- johtaja Pentti Mäkinen, Keskuskauppakamari
- kehittämisspäälikkö Jorma Palola, Suomen Kuntaliitto
- ekonomisti Eugen Koev, AKAVA ry
- johtaja Jukka Ahtela, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- apulaisjohtaja Matti Viialainen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- jaostopäällikkö Jouko Nieminen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Suomen Yrittäjät ry.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Asiassa on kysymys kasvun ja työllisyyden parantamiseen tähtäävän Lissabonin strategian Suomen kansallisesta toimenpideohjelmasta vuosille 2005—2008. Toimenpideohjelmassa on 11 painoaluetta. Makrotalouden osalta tavoitteet ovat yhdenmukaiset hallitusohjelman ja Suomen vakausohjelman kanssa. Siinä koroste-

taan talouden vakautta ja julkisen talouden kestävyyttä, joihin liittyy kolme painoaluetta. Mikropolitiikan viisi painoaluetta liittyvät kilpailukykyä ja tuottavuutta edistäviin rakenneuudistuksiin ja työllisyyspolitiikan kolme painoaluetta työllisyysasteen nostamiseen ja työmarkkinoiden toiminnan parantamiseen. Lisäksi erik-

seen tarkastellaan EU:n rakennerahastojen käyttöä toimenpideohjelman tukena.

Toimenpideohjelma on toimitettu komissiolle, joka arvioi jäsenmaiden laatimat toimenpide-

ohjelmat ja julkaisee niistä raporttinsa tammikuussa 2006. Valtioneuvoston selvitykseen ei sisälly valtioneuvoston kantaa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lissabonin strategia perustuu taloudellisten, ympäristöllisten ja sosiaalisten sekä työllisyyteen liittyvien näkökohtien tasapuoliseen huomioon ottamiseen pyrittäessä edistämään Euroopan unionin taloudellista kasvua ja kilpailukykyä globaaleissa oloissa. Eurooppa-neuvosto antoi keväällä 2005 Lissabonin strategiaa uudistaessaan selkeän viestin, että EU:n tulevien vuosien suurimmat haasteet ovat talouskasvun nopeuttaminen ja työllisyyden kohentaminen. Pääpainon tulee olla Lissabonin strategiaan sisältyvien tavoitteiden toimeenpanossa talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen ja työllisyysuuntaviivojen mukaisesti. Uusien kansallisten toimenpideohjelmien tavoitteena on nostaa esille kussakin maassa tärkeimmät kasvua ja työllisyyttä koskevat haasteet sekä toimenpiteet, joilla niihin vastataan.

Valtioneuvosto hyväksyi Suomen kansallisen toimenpideohjelman 13.10.2005, minkä jälkeen se toimitettiin EU:n komissiolle. Komissio arvioi jäsenmaiden laatimat toimenpideohjelmat ja julkaisee niistä raporttinsa tammikuussa 2006. Ohjelma on näin ollen komission käsiteltävänä, eikä siihen voida enää tässä vaiheessa tehdä muutoksia. Hallintovaliokunta on siksi arvioinut ohjelmaa vain yleisluontoisesti oman toimialansa eräistä näkökulmista.

Toimenpideohjelmassa on 11 painoaluetta. Makrotalouden osalta tavoitteet ovat yhdenmukaiset hallitusohjelman ja Suomen vakausohjelman kanssa. Tavoitteissa korostetaan talouden vakautta ja julkisen talouden kestävyyttä. Mikropolitikan painoalueet liittyvät kilpailukykyä ja tuottavuutta edistäviin rakenneuudistuksiin ja työllisyyspolitiikan painoalueet työllisyysasteen nostamiseen ja työmarkkinoiden toiminnan parantamiseen. Lisäksi erikseen tarkastellaan

EU:n rakennerahastojen käyttöä toimenpideohjelman tukena.

Valiokunnan näkemyksen mukaan Suomen painoalueet on valittu hyvin ja ne tukevat toisiaan. Toimenpideohjelmassa on tuotu esille monipuolisesti ja avoimesti suomalaisen yhteiskunnan suuria haasteita. Ohjelmassa on käsitelty keskipitkän ja pitemmän aikavälin keskeisiä kysymyksiä, kuten väestön ikärakenteen nopeaa heikkenemistä, työvoiman saannin turvaamista, julkisen talouden tasapainoa, yritysten ja kotitalouksien toimintaympäristön kannustimia sekä työllisyyden ja tuottavuuden kehitystä. Toimenpideohjelmaan ei sisälly uusia avauksia, vaan se perustuu lähinnä jo olemassa oleviin asiakirjoihin, muun muassa hallitusohjelmaan, valtiontalouden kehyksiin vuosille 2006—2009, hallituksen strategia-asiakirjaan ja Suomi maailmantaloudessa -selvityksen loppuraporttiin sekä käynnissä oleviin uudistushankkeisiin.

Valiokunnan näkemyksen mukaan Suomen kansallinen ohjelma on sille asetetun toimeksiannon mukainen ja toimenpiteet tavoitteita tukevia. Mitä tulee rakennerahastovaroihin, Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston tuella edistetään monien sekä mikrotalouden että työllisyyden painoalueisiin kuuluvien hankkeiden etenemistä. Seuraavan rakennerahastokauden 2007—2013 kehykset ovat vielä auki, joten kansallisessa toimenpideohjelmassa ei ole voitu ennakoida, mihin näitä toimenpiteitä tullaan jatkossa suuntaamaan. Suomen rakennerahastostrategian valmistelussa kansallinen toimenpideohjelma voidaan ottaa huomioon.

Suomi on menestynyt monissa kansainvälisissä arvioinneissa erittäin hyvin ja Suomen talous on todettu varsin kilpailukykyiseksi. Pohjoismaiseen hyvinvointiyhteiskuntamalliin liittyä

sosiaalisen tasa-arvoisuuden ja hyvinvoinnin kytkeminen yhteen vahvan kilpailukyvyn kanssa. Talouden ja sosiaalisen ulottuvuuden vahvistaminen ovat toisiaan tukevia elementtejä. Valiokunta pitää myönteisenä, että Suomen kansallisessa toimenpideohjelmassa lähtökohtana on talouden, työllisyyden ja sosiaalisen koheesion keskinäinen riippuvuus. Valiokunta korostaa käytännön toimenpiteiden merkitystä. Hyvinvointipalvelut, tasa-arvo, ihmisen vahva perusturva ja turvallisuus ovat osa vahvaa kilpailukykyä, joiden merkityksen voidaan arvioida tulevaisuudessa jopa kasvavan. Valiokunta pitää tärkeänä yhteistyötä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja kolmannen sektorin kanssa tavoitteita toteutettaessa.

Valiokunta kiinnittää huomiota paikallistason merkitykseen kansallisen kilpailukyvyn kannalta. Tunnistamalla kehitykseen vaikuttavat tekijät ja alueilla olevan potentiaalin riittävän aikaisin voidaan valiokunnan näkemyksen mukaan vahvistaa kansantalouden kasvua ja työllisyyttä sekä samalla tasapainottaa aluekehitystä ja vaikuttaa osaltaan työpaikkojen ja väestön alueelliseen sijoittumiseen. Suomen aluepolitiikassa keskeiset muutostekijät on jo otettu huomioon. Valiokunta korostaa alueiden erilaisuuden tunnistamista ja vahvaa panostamista osaamiseen ja innovaatioihin. Suurilla kaupunkiseuduilla on oma erityisasema alueellisessa kehityksessä ja kansantalouden vetureina.

Valiokunta toteaa, että Suomen alueet ovat profiililtaan hyvin erilaisia ulottuen selkeästi kaupunkimaisista seuduista syvään maaseutuun.

Kotimaiset markkinat ovat pienet, ja alueelliset kehityserot ovat varsin suuret. Kaupunkien ja niiden lähialueiden ja toisaalta maatalousvaltaisen ja harvaanasutun maaseudun kehitys eri mittarein mitattuna eriytyy. Harvaan asutuilla alueilla ja maaseudulla esimerkiksi vähenevä ja ikääntyvä väestö, pitkät etäisyydet ja huono saatavuus asettavat erityisvaatimuksia muun muassa kunnallisille palveluille, infrastruktuurille ja elinkeinotoiminnan edellytyksille. Näitä edistävien toimenpiteiden tehokkaalla kokonaisuudella voitaisiin saada vahvempaa otetta eriytymisestä ja hitaan kasvun alueet mukaan nopeampaan kehitykseen.

Euroopan unioni on tänä päivänä varsin kaukana niistä tavoitteista, jotka se asetti viisi vuotta sitten. Valiokunta yhtyy toimenpideohjelman toteamukseen, jonka mukaan EU:n ja samalla sen jäsenmaiden kilpailukykyä voidaan parantaa vain, kun kaikki jäsenmaat sitoutuvat yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin. Taloudellisen ja sosiaalisesti tasapainoisen kehityksen turvaaminen edellyttää myös EU-maiden yhteistä strategista tahdonmuodostusta EU-tasolla ja aikaisempaa analyyttisempää otetta tehtyjen ratkaisujen arvioinnissa. Suomi voisi osaltaan toimia tässä näkökulmien avaajana.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ehdottaa,

että suuri valiokunta ottaa huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

HaVL 28/2005 vp — E 88/2005 vp

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Lauri Kähkönen /sd
vpj.	Veijo Puhjo /vas	Lauri Oinonen /kesk
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Heli Paasio /sd
	Nils-Anders Granvik /r	Satu Taiveaho /sd
	Lasse Hautala /kesk	Tapani Tölli /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Tuula Väättäinen /sd.
	Esko Kurvinen /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.